

Tarva BunkerTour

Flotte dager på Austrått Fort, Tarva og Hegersteinen

Skrevet av Erik Hårberg og Erik Ettrup
21 september 2008

Tarva bunkertur ble en flott utflukt til noe av de største og mest eksotiske kystfortene som Trøndelag kan by på. Turen tyvstartet på torsdag med en runde rundt om i Trondheim, og jeg tviler på at man har sett så mye betong på en dag. Ubåtbunkeren Dora skal selvsagt ha æren for å toppe denne uformelle statistikken, men tyskerne bygde flere større bunkere i området og vi besøkte tre av de største.

Fredag startet vi med Austrått Fort, og første bunker som ble besøkt der var en PAK-bunker med

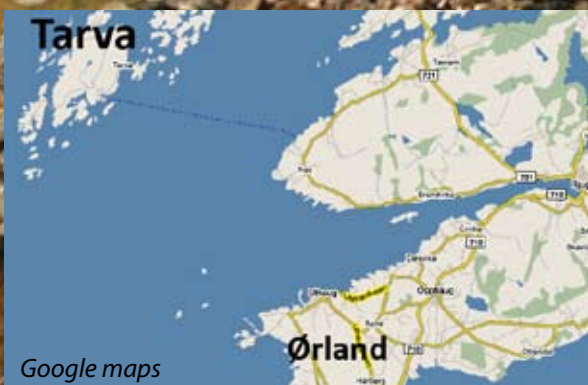
en 4,7cm Skodakanon. Denne kanonen ble restaurert av en gjeng entusiaster fra Tsjekia i 2006 og ikke mindre enn 10 personer jobbet uavbrutt i 11-12 dager for å gjøre om en rusten kanon som lå i flere kasser til et prakteksemplar av en

4,7 cm festungsPAK Skoda

kanon. Da vi var ned i bunkeren ble det kommentert at luftfuktigheten var noe høy og et raskt blick på hygrometeret kunne fastslå en luftfuktighet på 100 %. Det er neppe bra for denne kanonen å stå i et slikt miljø, og man var nesten fristet til å lukke opp "vinduer og dører". De som har noe av ansvaret for kanonen ble gitt beskjed.

Det var selvsagt den større kanonen fra slagskipet Gneisenau som var hovedattraksjonen, og etter litt fomling med en vrien lås, tok vi oss inn hovedinngangen til fortet som ligger

Google maps

Regelbau type R622 som ligger rett nedenfor en av kanonstillingene på Tarva.

i bakkant av kanonen. Med et nytt objektiv som jeg fikk låne av rhandber var det nesten som å oppdage fortet på nytt. Erik E hadde også samme objektiv og vi gikk vel mer eller mindre amok med å ta nye bilder, ny motiver og vinkler. Objektivet var selvsagt en Sigma 10-20mm og er nå høyt på min ønskeliste.

Etter et par timer på Austrått Fort, var vel alle fornøyde. Vi avsluttet turen der med en tur innom suvenirsjappa hvor kaffekrus var høyt på lista over de som hadde kommet langveisfra. Siden ferja fra Dypfest – Tarva bare tar fire biler, var det viktig at første pulje startet så snart som mulig mens jeg og Erik E dro tilbake til kommunen for å levere inn nøklene til fortet. Det skulle vise seg at de var

Carsten bruker flyvakt-posten til å speide etter flere bunkere.

Foto: Erik Ettrup

som nr. 4 i køen og dermed måtte vi vente til neste ferje, men det var sol og varmt så det var absolutt ikke den verste plassen og ta en liten pause.

På Tarva – Fredag

Solen var ennå høyt på himmelen da vi kom oss til Tarva (Husøya), og vi kjørte tvers over øya til kanonstillingene som er på nordsiden. Hvor begynner man når kartet viser at det ikke er mindre enn 227 objekter som skal være spor etter tysk aktivitet? Både Erik, Jørn og jeg har vært her før, men med et så stort område, er det vanskelig å rekke over alt. Etter denne turen så kan jeg se tilbake på seks hele dager med bunkersafari på øya og fremdeles er det mange gode grunner til å ta turen tilbake.

Når solen går ned, fyrer man grillen og det sosiale laget kan begynne. Pølser og øl er nesten like viktig som kanonstillinger og bunkere! Vi dispon-

erte også et helt hus som vi fikk låne fra forsvaret. Tre rom og fem senger var perfekt med kjøkken, stor stue og bad. Tv-en ble slått på, men etter 5 minutter ble det lagt ned veto mot å se TV resten av helgen.

På Tarva – Lørdag

Lørdagen var selve stordagen og solen skinte fra tilnærmet skyfri himmel. Etter en time på området måtte flere dra tilbake for å skifte i noe lettere. Morgenen var kanskje kald med 8 grader, men solen fikk tidlig tak og det ble fort varmt. Det er ikke enkelt å skrive om alle bunkerne vi besøkte så det er bedre at bildene taler sitt språk.

Hegersteinen

Dette er en bitteliten øy på venstre flanke av kystfortet på Tarva. For 10 år siden trodde jeg at jeg kunne gå til øya som ligger i skjærgården, men ble stoppet av et 30 meter bredt

Foto: Erik Hårberg selvutløser

Ikke mange meterne unna Mammut-radaren kan man finne bakstykket til kanon III som gikk i luften etter en feil-ladning rett etter krigen var slutt. Norske, engelske og tyske soldater omkom under denne fatale dagen. Rette etter ulykken ble videre planer for et norsk kystfort på Tarva lagt på is.

sund helt på slutten av en tøff kilometer i hardt terreng. Den gangen som nå, trodde man at det ikke var noe av interesse på denne lille øya. Lokalbefolkningen hadde heller ikke kunnet fortelle mye fra plassen annet enn at radaren sto på en liten bunker. Det skulle vise seg at vi var på vei mot en aldri så liten sensasjon, og med en gang båten la til kai, var det to Eriker som gikk i raskt marsj oppover veien. På toppen så vi umiddelbart at dette ikke var noen liten bunker, men to større bunkere som var bygd sammen. Resten av guttene kom etter, og selvsagt var det på sin plass å ta gruppe- bilde. Takk til Benny som tok oss den lange turen rundt Husøya til Hegersteinen. Dette var absolutt rosinen i pølsa! Hvem skulle tro at en

slik liten øy kunne ha en slik spesiell bunker!?

På veien tilbake var vi innom flere interessante plasser bl.a. en øy helt sør hvor tyskerne hadde en lyskasterstilling og en naturhavn hvor det lå MTB-er klar for å beskytte konvoiene som gikk forbi øya.

Kvelden ble ganske lik den forrige kvelden med grilling av pølser og kaldt øl. Praten gikk selvsagt rundt denne bunkeren på Hegersteinen og hvor sjelden denne radaren er i Europeisk sammenheng.

På Tarva – Søndag

Søndagen startet med tåke, men skulle fort løse seg opp. Ble veldig glad i denne tåken da den ga meg mange muligheter til å ta spennende

Fortsetter på side 7

Foto: Erik Hårberg

På venstre flanke av kystfortet har man laget et sperre felt for å hindre kjøretøy å ta seg fram.

Foto: Erik Hårberg

Jørn, Erik og Carstein diskuterer utformingen av kommandobunkeren.

Foto: Erik Hårberg
selvtløser

Solen går ned og månen kommer opp i bakgrunnen.

Restene etter soldatheimen.

FuMO Seetakt. anlegg på Hegersteinen

Mot slutten av krigen var den tyske marinen på god vei til å opprette en egen kjede av overflatevarslingsradar langs kysten fra svenskegrensen til Troms. Radarene i denne kjeden gikk under samlebetegnelsen "FuMO Seetaktisch" og besto av flere forskjellige modeller.

I Sør-Norge rapporterte alle disse radarene til et lokalt knutepunkt kalt OZ, eller "Ortungs-Zentral", mens fra Sør-Trøndelag og nordover rapporterte radaren direkte til områdets Seekommandant (Områdeansvarlig for hele kystforsvaret)

Radarkjeden var hovedsakelig bygget for tidlig varsling av overflatefartøy og var i utgangspunktet konsentrert rundt de viktigste havnene og fjordmunningene i landet. For å lette logistikk, forsyninger og nærforsvar rundt de nye radarene ble de fleste anleggene forlagt til allerede eksisterende kystfort og støttepunkt. En av disse radarene ble satt opp i forbindelse med kystfortet MKB Husöen i Tarva-øygruppen, nærmere bestemt

på den lille holmen Hegerstein vest av Husøya.

Man kan kanskje ikke si at dette radaranlegget var "ukjent" frem til i dag, for enkelte kilder bekrefter tilstedeværelse av en FuMO-stilling i forbindelse med Husøya batteriet. Likeledes er nok anlegget godt kjent blant lokalbefolkningen, da området utenfor Hegerstein er en populær fiskeplass og radaren har tross alt stått her i over 60 år. En annen kuriositet vi ble fortalt under oppholdet, var at Tarva nok var det første stedet i Norge som fikk tivoli etter 1945. Radaren kunne fritt roteres og hvilket barn kunne vel motstå fristelsen for å kjøre seg noen runder i antennen! Sett fra min side var uansett anlegget ukjent og det skulle snart vise seg at Hegersteinen holdt på en hemmelighet som i seg selv er en liten sensasjon!

Allerede fredags ettermiddag ble vi oppmerksom på

denne øya i det fjerne med en snodig konstruksjon på toppen. Kvelden ble brukt til å studere tyske byggelister fra 1944 hvor det fremgår at man skal bygge en FuMO stilling på Tarva. Listene forteller videre om en standardbunker type R 621 som skal brukes i forbindelse med denne, men betongmengden som oppgis er over det dobbelte av hva man faktisk trenger. Det ble sagt over bordet denne kvelden at bunkeren kunne være en annen standard-type,

Foto: Erik Hårberg

Foto: Erik Hårberg

Erik Ettrup entrer hovedinngangen til V174

Ikke bare en skjelden bunker, men også spesiell i at den henger sammen med en R621

nemlig type V174 hvor mengden betong stemte på en prikk. Dette var i utgangspunktet et skudd i blinde, men allerede dagen etter skulle spådommen vise seg å være riktig, og enda litt til!

Takket være uvurderlig hjelp fra hyggelige innbyggere på Husøya, fikk vi organisert båtskyss og det var en oppglødd gjeng fulle av forventninger som en lørdags formiddag i september satte kursen mot Hegerstein. Etter hvert som radarmasten vokste i linsene på fotoapparatene om bord, ble en etter en klar over at dette var noe "stort".....Veldig stort!

Hvis vi lar være å blande teknikk med politikk for et øyeblikk vil det ikke være langt fra at sannheten at vi alle var i ekstase da dette usedvanlige bygverket lå foran føttene våre. En rask gjennomgang viste snart at vårt skudd i blinde kvelden før faktisk var en inertier. Bunkeren på Hegerstein var den sjeldne typen V174! Dette er første gang denne type bunker er påvist i Norge, hittil har man trodd at disse utelukkende ble bygget i Danmark. Ikke nok med det, men i tillegg hadde bunkeren tilnyttet egen mannskapsbunker av type R 621 slik det fremgikk av byggelistene. Nok en gang ser det ut til at de Tyske pionerene har rotet med dokumentasjonen og nok en gang ble tidligere fakta motbevist.

Hva selve radaren oppå bunkeren egentlig er gjenstår det fortsatt noe research bak for å få en 100% positiv ID. Det finnes få kilder å gå etter på disse anleggene og det lille som finnes heller mot at Radaren er av typen FuMO3. Likevel viser sammenligning av

bilder mot andre FuMO3 at radaren er mye større og det er derfor med rimelig stor sikkerhet en FuMO4 radar. Hvis så er tilfelle er dette alene en sensasjon og faktisk den eneste FuMO 4 rammen som eksisterer i dag (!!)

Kombinasjonen av en unik bunker i norsk sammenheng, med en delvis inntakt radar som er unik i hele verden(?) gjør at anlegget på Hegerstein nok fremstår som en av de mest spennende nyheter innen bunkerverdenen fra Norge på flere år!

Jeg skal være den første til å innrømme at dette "funnet" kan virke lite spektakulært for folk uten interesse for tyske festningsverk og teknikk, men kan garantere at dette vil vekke oppsikt innad miljøet rundt om i Europa. Jeg er med andre ord overbevist om at innen ett år eller to så vil turister fra Nederland, Danmark eller Tyskland banke på hos folk ute på Tarva, med spørsmål om å bli skyssset til Hegersteinen!

For kystfort.com
Erik Ettrup

Foto: Erik Hårberg

Erik E, Hoff, Erik H, Carsten og Jørn

Bildet tatt av Benny Langvold

Båtur utenfor Tarva

Vi skåler i cola, øl og banan!

Foto: Erik Ettrup

Benny

Benny

Kystfort.com
Tyske kystfort i Norge

Foto: Erik Ettrup

Sene timer i "Bungalowen"

Fortsetter fra side 3

bilder. Da flere har vært på øya fra før så delte vi oss opp i tre grupper og saumfarte de områdene de enkelte ikke har sett før. Deretter var det dags for rydding. Planen var å grille på Havna før vi dro over til fastlandet, men det skyet over og det ble fort kaldt. Dette var i stor kontrast med det fine været vi har hatt hele helgen. På Kaia møtte vi flere som har vært med på å gjøre turen mulig og mer interessant.

Skrevet av Erik Hårberg og Erik Ettrup
erik.harberg@gmail.com
www.kystfort.com

Lørdaskos

Foto: Erik Hårberg

Carsten

Hoff

Erik

Jørn

Herr Åkervik

**Takk til Grøttan for at vi fikk overnatte på Husøyas beste "bungalow".
Kjempe takk for at vi også fikk låne båten slik at vi kom oss til sjøs.
Takk til Benny som var vår kaptein og guide til Hegersteinen.
Takk til Herr Åkervik som ga oss mange opplysninger om Husøya
Takk til rhandber for lånet av objektivet Sigma 10-20mm. Turen ble virkelig dokumentert gjennom nye "øyne".
Takk til resten av gutta, Erik E, Jørn N, Hoff og Carsten for å bidra 100% til det sosiale lag.**

